

Břetislav Rérych

„Za živa zdála se nevrlá, leč Bohu se líbila.“

Posmrtné poznámky pisarů polenských o zemřelých měšťanech z let 1676 - 1775

V literátské knize města Polné činili písaři ke jménům urozených a bohatých nebo zasloužilých a vůbec jinak populárních měšťanů vtipné nekrology. Úsečné ty odstavce jsou zajímavé mžikové fotografie své doby.

- 1676 † Paní Markéta Vinopalka „umřela, dobrým proviantem - nejsvětější svátostí opatřená.“
- 1676 † Tomáš Pelikán „40 let slouže za varhaníka, on tichý pokojný chudý, upřímný, žádného v městě nepohoršil.“
- 1680 † Alžběta Raušerová „nejsouc z Borovy rozena, do Borovy se nehodila, ale - do vobory - rajské se odebrala.“
- 1680 † Lidmila Plíčková „dobře zastaralá, beze vší pochyby do nebe přijata byla.“
- 1680 † Ludmila Zajíčková „za živa si stěžovala, že pro velkou hluchotu zpěvu literáckého neslyší.
Nyní andělský zpěv přece slyšeti bude.“
- 1680 † Matouš Šíma děkan N Brodský ke kůru literáků v Polné přihlášený „položil život za ovce sobě svěšené, v čas morního povětří neunavně slouže od nich nakažen a smrt si vysloužil.“
- 1683 † Kateřina Hajnova „vodnatelností soužena, před Turkem, jenž v tom čase táhl na Vídeň, s chvátáním do nebe utekla.“
- 1683 † Daniel Kocian, zprvu kantor potom soused a osoba radní „dřív tak řečný, pak šlakem trefen oněměl.“
- 1684 † Šimon Rohlík „soused a servus poctivé obce polenské zemřel, celý život poctivě se choval.“
- 1684 † Tomáš Veselej „sládek panský, u sv. Kateřiny v kostele pohřben.“
- 1685 † Mandalena Borohradská. „ve žních dozrála, kosou smrti podřata, do stodoly nebeské dovezena jest.“
- 1685 † Slovnutný muž Martin A. Vyhliš, hejtman „mimo nadání na věčnost se odebral ve službách vzácných panských trvaje, k nejvzácnější službě povolán byl.“
- 1685 † Mikuláš Zelibor „Když listí opadávalo, opadl i tento list z kůru literátského, leč padl do zahrady rajské.“
- 1686 † Petr Košvic, měšťtín „Mnoho při obci Polny vystál. Uhnul neštěstí poslednímu - ohni - a před ním na 10 dní, zemřel.“
- 1686 † Slovnutný pan Karel Perkman, radní „Přestal hlasem svým Boha chválit, leč odebral se chválit jej k velkému kůru na věčnosti.“
- 1687 † Barbora Bézka, bednářka „ačkoliv z Polny zalezla až za Hory Březské u N. Města, přece tam od smrti nalezena byla.“
- 1687 † Mariana Vidourkova „Právě v tom roce, kdy mnoho obilí po horách od prudké zimy a sucha skaženo a do země se zoralo - i tato výborná matrona do země zakopána byla.“
- 1687 † Slovnuté poctivosti muž Jiří Václav Ayda z Grünperku, měšťtín N. Brodu „za paní Ludmilou Maršákovou odebral se, velké odkázání učiniv kůru.“
- 1687 † Bartoloměj Čapek, měšťtín vysokomýtský „čtyři syny měl knězi: Jana Aleše v Boleslavě, Jiříka jesuitu, Fridricha a Vojtěcha děkana polenskeho.“
- 1687 † Lidmila Maršáková, polesná „Srnatá zajisté žena, kteráž u velmi těžké nemoci ani jediné slzy nevyhlila.“
- 1687 † „Uvaž kdo čteš! Jiřík rychtář Skrejšovský právě v čas adventní, když se nejčastěji zpívalo při roráte a proto se velí: Bdití a střízliv býti - on, tento literát na to pozapomenul a tak svou hlavu truňkem obtížil, že po pádu nešťastném, upadnouce ze schodů v Panském domě, více se nepozdvihl ani slova nepromluvil a na věčnost se odebral.“
- 1688 † Štěpán, rychtář Hrbovský „Ty kdož čteš! - lépe sobě života važ než tento spoluliterát, kterýž za jeden džbánek piva v kuchyni městské život dal. Kterýžto rychtář od koně, na kterém seděl, skrze ouzku a nízké dveře mocně vnesen byl, však tu jedinou milost maje, že na dalekou cestu posilněn byl.“
- 1688 † Tomáš Hellmann, písař radní „zesnul tak, jakoby šel spát“
- 1688 † Šimon Boubel, šenkýř na obecní kuchyni „Krále Faraona šenkýř propuštěn jsa ze žaláře, zase k službě faraóna dosazen byl. Aby tento literát, bývalý panský šenkýř jsa z tohoto plačtivého oudolí prostředkem smrti propuštěn byl a duše jeho jako z nějakého žaláře tohoto bídného světa vyvedena byla. Může zas u nejmocnějšího monarchy za šenkýře přijat býti.“
- 1689 † Jan Perkman, zvoník „I na zvoníka jednou zazvonilo.“
- 1690 † Jan Černý, lazebník polenský „Nemocným slouže v ochotnosti, sám sebe v nejlepším od nemocných nakazil a zemřel.“
- 1691 † Anna Dopplerová „Tato sestra by stíží skrze ucho jehelní prošla, protože těla obšírného a tlustého byla, že se jí rovná osoba ženská v Polné nenacházela. Nicméně, že chudobu a sprostnost milovala, k projití té cesty jehelní podrobena nebyla, nýbrž obyčejnou cestou katolickou v sešlém věku na věčnost se odebrala.“
- 1691 † Trojil Fišer, purkrabí panství polenského „Z Holštýnské země rodilý, po práci a vystálých službách císařských i knížecích v Polný život dokonal, přistoupiv kdysi v mladém věku k pravé a spasitelné víře katolické.“
- 1692 † Eva Filipi „Za živa zdála se nevrlá, leč Bohu se líbila.“
- 1692 † Justina Hagová, felčarka „V kvetoucím věku, když se hlavatice zelná sázela, i ona do země vsazena.“
- 1692 † Urozený pan David Hayn, hejtman panství „Před Bohem a lidmi bez úhony chodil, časně vládu hejtmanskou ze sebe složil a po dlouhé nemoci usnul.“

- 1692 † Urozená paní Anna Veronyka Krumová, rozená z rytíře Václava Dobranovského z Dobranova „Co Martius zanechal, Máj sklídl. Ctná a šlechtaná matrona tato na věčnost se ztratila jako výborná sazenička jarní, která již zde mnoho ovoce vydala a na věčnost vsazena ještě vydá.“
- 1693 † Alžběta Táborská „Na Krásný Hůře pod Lipnicí sídlo zarazila. Když se seno sušilo, taky ona uvadla.“
- 1693 † Alžběta Vyhlišova, hejtmanka „Jinda jezdila do Jeníkova na pout, letos vyjela do království nebeského.“
- 1693 † Kateřina „sládková zámecká zemřela sládkovou městskou.“
- 1693 † Andreas Sobotka primas „Prvý v Polny přijav škapulír, u velkého kostela pochován.“
- 1694 † Jiří Cerman magistr školní „Na přimluvu archangela Michaela za muzikanta nebeského přijat jest.“
- 1694 † Ondřej Dvorský, soukeník „Nezvyklý povinnosti a starosti i zla tohoto světa, toho roku radním a cechmistrem učiněn - a tím břemenem umřel.“
- 1695 † Pavel, dolní valchář „Přikvačila jenerální valchářka - smrt, a milého valcháře tak zvalchovala, že dosti špatná truhla jemu po smrti prostranná byla.“
- 1695 † Matěj Zajíček „Z poníženosti kdysi před úřadem purkmistrovským utekl, před smrtí utéci nemohl, a smrt zajíčka uškrtila.“
- 1696 † Anna Rychtářka ze Skrejšova „Svátostmi opatřena do skrejše podzemní se odebrala, ale napřed duši do nebe poslala.“
- 1696 † Anna Košťálka. „Ani ta smrt nedá košťálům dozrát před sv. Vítem. Máme však dobrou naději, že ta hlavička do rajské zahrady byla přesazena.“
- 1696 † Paní Ema Bělská z Růžové ulice „S růžemi vzácných ctností tato paní do města Růží - Jerusaléma se odebrala, aby beránku v bílém rouše sloužila.“
- 1696 † Alžběta Joepsery „Takto brzo hyne jako ten stín mine - mladost, radost! Nedožralá ještě tato krásná paní, zesnula.“
- 1697 † Anna Košvická, primaska „Když se na modlení proti Turku zvonilo, odnášeli primasku andělé k trůnu.“
- 1697 † Otilie urozená paní Jeana de Franky „Právě když pašijové zvony umlkly, umlkla i ona a přestala mluvit. Za živa obraz Matky Boží zdobíc, odplatu od ní dostala.“
- 1705 † Maxmilian de Franky „hejtman panství knížecích a ctitel P. Marie o 6 hodině ráno ke své patronce v rychlosti se odebral.“
- 1706 † Zuzana Chotěborská „výborná handlířka - život prohandlovala.“
- 1708 † Matouš Řehořovský „Matouši nelíbilo se v Polny umřítí, dům svůj prodal a v podružství syna svého ve Vysokým Mýtě život dokonal.“
- 1710 † Fridrich Krum „jsouc v Čechách oficírem, dokonal.“
- 1713 † Regina Kratochvílová „zemřela, mnohá jí kratochvíle zkažena prostředkem smrti.“
- 1713 † Matěj Losenický, měšťan „mnoho let při všech várkách v Polny za staršího měřčího volený, povinnost svou náležitě řídil.“
- 1714 † Anna Maisle „odebrala se na léčení do Něm. Brodu. Tam dům v němž bydlila nenadále skrze slovutný přival vody rozbořen byl, a v něm se utopila.“
- 1714 † Panna Rosina Krumova „souchotinami obtížena, usnula majíc mírku života 24 roků.“
- 1714 † Alžběta Sabina Filipenská „Paní matrona tato k chudým milostivá se všemi se rozloučíc, celému městu ku podivu usnula. U sv. Kateřiny u svých dětí odpočívá.“
- 1715 † Jan Beer „osoba ouřadní k věčnému ouřadu se odebral.“
- 1716 † Matěj Svoboda „Ani Svobodě smrt se nevyhýbá a porazí svobodu podle libosti,“
- 1717 † Josef Hayn „Jak v cisařských tak městských povinnostech 25 roků zůstáváje, na věčnost se odebral.“
- 1741 † Šimon Šulc, sládek panský „právě když od nepřátel Praha a mnohá jiná města do zajetí přišla, přišel on do zajetí smrti, šťastnou kapitulací křesťanskou.“
- 1775 † Zesnul v Pánu Petr Florian „děkan, muž plný zásluh a dobrodiní městu, jemuž jmění odkázal.“

Článek měl svou premiéru před sto lety v Časopisu Společnosti přátel starožitností českých v Praze (roč. XX, 1912, č. 4, s. 176-178). Opis textu vlastivědce Břetislava Rérycha (*31. 7. 1872 Polná, † 14. 10. 1936 tamtéž) pořídil v roce 1932 Vojtěch Jaromír Pelikán pro archiv Rodopisné společnosti československé v Praze. Na rozdíl od původní podoby Rérychovy časopisecké práce vydané r. 1912 badatel Pelikán v opisu, který zde přinášíme, seřídil posmrtné poznámky polenských písařů chronologicky. Knihu věnovanou životu a historicko-vlastivědné práci Břetislava Rérycha vydalo nakladatelství Linda v Polně r. 2000.

Věnováno památce narození Břetislava Rérycha, historiografa města Polné (140. výročí).